

Bijlage 2: samenvatting evaluatieformulier 2016

Respons

65 mensen hebben het evaluatieformulier ingevuld. Een enkeling onvolledig.

14 mensen hebben gebruik gemaakt van de gelegenheid om hun eigen verhaal of ervaring op te schrijven.

In de nazit schreven de deelnemers het evaluatieformulier

1. Wat voor indruk heeft het herdenkingsritueel op u gemaakt?

Dat er zo veel mensen in een buurt weg zijn gevoerd. De gezinnen die allemaal weg zijn en die je nu weer terug ziet in de straten.
Diepe indruk, het wordt tastbaarder
Doordat het voor mij de tweede keer was kon ik me van tevoren erop 'verheugen' en verdiepte de ervaring zich.
Een diepe en liefdevolle indruk
Een diepe, verbindende.
Een enorme indruk
Een goede indruk wel
Een indringende ervaring
Een mooie, ingetogen indruk. Ook zorgvuldig. Bijzonder!
Een prachtig groot en ook klein geheel
Emotioneel
Enorm indrukwekkend
Erg liefdevol en indrukwekkend
Geweldig
Goed om op deze manier stil te staan. Heel anders dan ik normaal doe op 4 mei, eigenlijk alleen 20.00 uur moment.
Grote indruk; de aandacht, het beeld van de koepel en Kairos
Grote indruk.
Heel grote betekenis
Heel indrukwekkend!

Heel indrukwekkend. Heel mooi verzorgd.
Heel mooi en door z'n eenvoud heel indrukwekkend!
Heftig, en blijvend
Het heeft een erg sterke indruk op mij gemaakt.
Het raakt me diep
Het was bijzonder om er op deze manier bij stil te staan, met de letterlijke beelden en namen voor me.
Het ontroerde mij.
Ik vond het prachtig
Indringend, onverwacht
Indrukwekkend
Indrukwekkend, betekenisvol
Indrukwekkend, heftig, bewustwording
Indrukwekkend, mooi, stilstaan bij
Met veel liefde bedacht en uitgevoerd.
Mooi, doet me beseffen wat er gebeurd is.
Mooi, emotioneel, passend
Mooi, maar iets te plechtstatig
Mooi, met veel liefde en aandacht gemaakt. Beeldend.
Mooi!! Aandachtig en zorgvuldig.
Mooie, verstild manier van herdenken
Ongelooflijk aansprekend, aangrijpend, indrukwekkend en toegankelijk
Ongelooflijk mooi, liefdevol en integer
Op een prettige dwz sfeervolle eigentijdse, rustige wijze herdenken in de buurt.
Prachtig
Prachtig dat je op deze manier kunt herdenken.
Prachtig en emotionerend
Prachtig en indrukwekkend
Roept herinnering op dat toen ik in de Oosterparkstraat woonde me de geschiedenis van de vroegere bewoners niet realiseerde
Sereen, serieus maar ook speels. Voor jong en oud.
Speciaal
To evoke things makes more impression than to show things (like they do in France). I would like the to help that it does not happen again. Unfortunately it still happens
Verpletterend
Verstilling!
Very moving
Verzorgd en liefdevol
Warm, prettig, mooi, aandachtig
Zeer indrukwekkend. Zorgvuldig! Heel bijzonder.
Zeer intens, mooi ritueel van namen neerleggen en belletje en naam noemen.
Zeer mooi en indrukwekkend

Samenvattend:

Het herdenkingsritueel maakt op de bezoekers een diepe indruk. De meeste bezoekers geven aan dat ze het mooi, indrukwekkend of prachtig vinden. Mensen worden emotioneel geraakt. Ze geven aan dat ze het ritueel intens, indringend, ontroerend, heftig en emotionerend vinden. Het raakt hen omdat wat er ooit is gebeurd in die zwarte bladzijde in de geschiedenis nu tastbaar wordt in een ritueel. Men realiseert zich in alle hevigheid dat hier, in de Oosterparkbuurt, iets heeft

plaatsgevonden. De rustige, zorgvuldige, integere en liefdevolle manier waarop het ritueel is opgezet wordt erg gewaardeerd. Eén bezoeker vond het wat te plechtstatig.

2. Welk onderdeel maakte de meeste indruk? Waarom?

1) Max van de kar 3 jaar oud die ik herdacht. 2) Het spoor bij Ravensbroek war mijn naamgeefster Titia en Dora werden, ja hoe zeg je dat, vermoord. 3) Dat in Denemarken < 100 joden zijn weggevoerd en in Nederland 102.000 wegens een koning met ster te paard (maar ook niet bezet).
Al die namen, zoveel huizen in elke straat die ontzield zijn geraakt.
Allemaal
Alles
Archief. Zo'n jong kind, pas 5 jaar.
Bezig zijn met een 7-jarig kind. Al die rituelen. Je beleeft het intens en het heeft mij enorm geraakt.
Bordje neerleggen en de naam uitspreken met "ik gedenk je"
Bordje plaatsen + thee drinken.
Bordjes maken & bordjes neerleggen
Concrete uitwerking in ritueel
De "reis" langs het spoor: komt heel dichtbij.
De aandacht waarmee het gebeurt. Een mooie manier van gedenken.
De aangeschreven briefjes die uit de trein zijn gegooid.
De bordjes
De foto's vanwege de kinderen
De gehele reis
De intro bij de tijdcapsule, de aandachtige wijze waarop ik even in een andere tijd geplaatst te worden.
De koffers richting het spoor. (Dat ze dachten dat ze nog terug zouden komen).
De naambordjes neerleggen omdat je dan echt iemand herdenkt.
De namen in het archief
De namenlijst per straat. Confronterend.
De opbouw van alle onderdelen maakt als geheel indruk
De plattegrond met je bordjes
De rondgang langs de spoorweg. Borden met richtingaanwijzer
De tijd die je neemt om iets op dat bordje te zetten
De treinreis - beleven vertraagde tijd.
De treinreis met de ogen dicht -> verdriet mag er zijn!!
De treinreis naar huis. Door het ritueel is het net alsof je er een heel klein beetje bij bent.
De treinreis. Vanwege de rust.
De verhalenvertellers en de onverdeelde verhalen aan de bomen
Herdenken van de naam en het neerleggen van het bordje.
Het "totale" pakket
Het laatste. Het belletje en uitspreken van de naam "Ik gedenk je". Ik werd overvallen door emoties.
Het lopen met de naam langs de spoorlijn met de verwijzingen naar alle plaatsen waar Joden vermoord werden.
Het maken van de bordjes en de treinreis
Het naamplaatje ritueel terugleggen in haar straat
Het neerleggen van het bordje
Het neerleggen van het gemaakte naambordje en het uitspreken van de naam.
Het neerleggen van het naambordje
Het neerleggen van het naambordje, vooral het hardop uitspreken van de naam
Het stratenplein zelf met de bordjes
Het terugleggen van het bordje

Het uitkiezen van de naam, omdat je ineens namen krijgt bij al die getallen die je hoort.
Het verleggen van het bordje zelf, het belletje, de handeling is aangrijpend
Het woorden geven aan de keuzes die ik maakte; door hardop te praten, te delen, breng je het naar buiten
Het zeggen van de naam
Het zelf maken van een bordje.
Kiezen v/d namen. Bewustwording.
Langs de spoorlijn, je staat er veel bij stil.
Making the board. Remembrance
Naambordje met ritueel neerleggen, met uitspreken van de naam.
Namen maken
Plaatsen naambordje
Plattegrond
Spoor rails + namen v kampen
Stap 1. De tijds capsule, het teruggeven van tijd, de koepel over het plein, thuisbrengen van persoon.
Tijds kantoor en oceaanritueel met trein/ zee geluid
Tijds kantoor omdat je daar je commitment uitspreekt.
Uitspreken naam maakte het heel persoonlijk.

Samenvattend:

Het neerleggen van de bordjes in de stratenplattegrond en daarbij het uitspreken van de naam heeft bij 35% van de bezoekers de meeste indruk gemaakt. De treinreis heeft op 19% van de bezoekers de meeste indruk gemaakt. Het namenarchief, de plattegrond met namen, het maken van het naambordje maar ook het gehele ritueel hebben ieder op 9% de meeste indruk gemaakt. Het tijds kantoor heeft op 6% de meeste indruk gemaakt. Zowel het theedrinken als het vertellen van verhalen door de dames van Geheugen van Oost zijn 1 keer genoemd als onderdeel dat het meeste indruk heeft gemaakt.

3. Wat vond u van de begeleiding?

Uitstekend	71%
Goed	28%
Geen antwoord	1%

4. Wat vond u van de vormgeving, zoals ontwerp, inrichting, gebruikte materialen?

Mooi	69%
Ingetogen	42%
Confronterend	17%

Anders:

- respectvol (2x)
- indrukwekkend (1x)
- emotioneel (1x)
- menselijk (1x)
- oprecht (1x)
- spiritueel (1x)
- verfijnd (1x)
- zalig gevoel (1x)
- vooral het hardop uitspreken van de namen en de belofte was confronterend
- passend bij 't Kastenjeplein (vrijwilliger van N en N)
- mooi in onderdeel als in totaalbeeld en sfeer.

5. Denkt u volgend jaar weer te komen?

Ja	80%
Misschien	3%
Nee	15%

6. Is deze herdenking een aanrader voor vrienden of familie?

Ja	94%
Misschien	5%
Geen antwoord	1%

7. Hoe heeft u van Namen en Nummers gehoord? Via:

bekenden, familie	57%
ik kwam (toevallig langs)	11%
in mijn buurt/woon in de buurt	8%
Facebook/internet	8%
lokale krant	6%
flyer	6%
Ida	5% (3 x)
school	3% (2 x)
Tugela85	3% (2 x)
poster	(1x)
Nicoline Snaas, zangdocente	(1x)
Stadsdeel Oost	(1x)

8. Wilt u volgend jaar meer betrokken zijn bij Namen en Nummers?

Ja, stuur mij informatie over de mogelijkheden	31%
Ja, ik wil vrijwilliger worden op 4 mei 2017	9%
Ja, ik wil meehelpen aan de voorbereiding (klussen, workshops, p.r.)	2% (1x)
Ja, ik doneer graag via de crowdfunding voor de editie 2017	17%
Ja, ik wil vrijwilliger worden op 4 mei <u>2018</u> . 2017 ben ik waarschijnlijk in Zweden.	2% (1x)

Uw Verhaal

Dank voor de ervaring. De mooiste 4 mei die ik heb meegemaakt.

Dit evenement heeft een verdrietig gevoel bij me losgemaakt. Ik vond het bijzonder om buiten onder de koepel bij "reisleaders" en nog een paar mensen vol te schieten. Dat gebeurde, overkwam mij twee keer. En dan die heerlijke thee! En het mooie weer dat jullie besteld hebben! Zeer bedankt!!!

Dit is een gebeurtenis, die echt mensen bij elkaar brengt, je komt in de tijdloze (tijd) koepel en mijn kaartje "overgave" doet direct z'n werk - rust, aandacht, kleine gesprekken -.

Dit project van individueel herdenken spreekt mij bijzonder aan. Het doet mij denken aan de Gedenkiaan in Sobibor. Zie Gedenkiaan op www.stichtingsobibor.nl

Een gevoel van besef

Een prachtige reis tot jezelf waarin mensen weer mens kunnen zijn. Heel heftig maar ook indrukwekkend mooi. Wel als tip de reis per spoor actiever te maken, er meer bij te betrekken. Misschien ook een kantoor, een verhaal van mensen. Niet alleen het slechte belichten maar ook dat het voor velen het moment van realisatie was. "De waarheid". Mooi zou zijn dit het moment van bezinning te maken. Het moment dat ieder samen was tot het einde. Misschien een ruimte die donker is op wat kieren na, waar een brief wordt voorgelezen die mensen uit de trein gooiden. Ze creëer je een connectie die mensen verbind en hun laatste groet, verhaal, memoire, hoop, liefde, of afscheid vertelt. Het grote moment van "Bezinning", zodat hun verhaal wordt herinnerd.

Geeft gevoel van verdriet, boosheid, zielig. Hoop dat 't nooit meer gebeurt.

Hartelijk dank voor jullie initiatief. Het kastje met kleine laatjes waarin je de feiten kunt lezen. Uit NL werden 102.000 Joden weggevoerd. Uit Denemarken waren het slechts 100 Joden. In Denemarken had de koning de moed om elke morgen te paard door Copenhagen te rijden met een Jodenster op. Hij moedigde de Denen aan om allemaal een ster te dragen.

Ik heb onlangs een intens mentaal proces afgerond. Op 4 april heb ik voor het eerst tegen mezelf gezegd "Ik besta. Het is heerlijk dat ik besta". Daarmee heb ik gedeald met een diepe levenslange overtuiging "Ik had nooit geboren mogen worden." Ik kies nu voor het leven. Dit ritueel was voor mij reinigend. Dank je wel.

Ik wil graag zeggen dat het thema beleving goed naar voren komt tijdens dit ritueel en dat ik dat als heel prettig ervaar.

Indringend

Op een of andere manier spreekt het meer vrouwen dan mannen aan?!

Was prettig om te delen. Ook om 't kaartje 'Geheugen van Oost' te krijgen!

Zeer bedankt, wat een belevenis en een mooie ervaring. Iedereen was ook ontzettend vriendelijke & behulpzaam. Een prachtige vormgeving. Hulde aan jullie als organisatie.

Samenvattend:

In de verhalen komt vooral naar voren dat mensen emotioneel geraakt worden door het ritueel en het juist daarom een prettige en goede manier van herdenken vinden. De gesprekken, de aandacht, even op adem komen bij de thee, worden hierbij als ondersteunend ervaren. Voor sommige mensen is het ritueel heel persoonlijk door wat zij zelf of de familie hebben meegemaakt.

Een tip is om de reis per spoor toch actiever te maken, meer bij het ritueel te betrekken. Bijvoorbeeld een donkere ruimte met alleen wat licht door de kieren, zodat er werkelijk een gevoel is van in een treinwagon zijn.

Onder het genot van een kopje thee